

УДК 378:61:394.46

DOI <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2024-2-5>

ДО 30-РІЧЧЯ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ НТ АГЕТ УКРАЇНИ

Раскалей Володимир Борисович,

кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри гістології та ембріології,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
ORCID: 0000-0002-5240-6278

Раскалей Тетяна Яківна,

кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри гістології та ембріології,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
ORCID: 0000-0002-6737-2381

Всеукраїнська громадська організація «Наукове товариство анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України» (НТ АГЕТ України) об'єднує науковців, які досліджують будову тіла людини і тварин на макроскопічному і мікроскопічному рівнях в нормі та після впливу зовнішніх і внутрішніх чинників з використанням корекції та без неї. Це організація, яка об'єднує за науковими інтересами морфологів України для обміну досвідом, науковими здобутками, інформацією, для навчання й виховання молодих спеціалістів, для надання допомоги науковцям-морфологам і здійснення всебічної підтримки їх професійному зростанню і становленню як вчених. Однією з важливих місій НТ АГЕТ є популяризація суто української науки в Україні і за кордоном, тому товариство українських морфологів є членом міжнародних морфологічних організацій. НТ АГЕТ України має свою історію, якою пишається й досліджує, і своїх видатних особистостей, яких пам'ятає і шанує. Головним керуючим органом товариства є Конгрес, який проводиться не рідше як один раз на п'ять років. У період між конгресами роботою товариства керує президія на чолі з обраним президентом, основним документом є статут, члени товариства мають посвідчення. НТ АГЕТ складається з науковців, які досліджують тіло людини, адаптуючи до його структур результати експериментальних досліджень, проведених на тваринах; і з морфологів, які досліджують будову тварин. Незважаючи на різнобічні інтереси й великі відстані між членами товариства, їх об'єднують любов до науки, бажання працювати та досліджувати, інтерес до своєї праці і праці своїх наукових побратимів і шанобливо-турботливе ставлення до України, яке мотивує до розвитку відповідно до її потреб. Цього року НТ АГЕТ України відмічає свій маленький ювілей, йому виповнюється 30 років. Для товариства це, можливо, маленький термін, але об'єм досягнень – дуже великий і свідчить про презентабельність НТ АГЕТ як потужного джерела інтелектуальної наукової власності держави Україна. Про перспективність і значимість товариства українських морфологів свідчать звіти і результати наукових досліджень, які представлені на конференціях і конгресах НТ АГЕТ за 30 років існування. Попри важку ситуацію в Україні, пов'язану із вторгненням на її територію держави-терориста, науковці-морфологи продовжують свою діяльність, підтримуючи один одного, активно долучаючись до допомоги Збройним силам України, постраждалим і членам товариства, які долучилися до лав ЗСУ.

Ключові слова: наукове товариство, статут, президент, морфолог, Конгрес.

Raskaliei Volodymyr, Raskaliei Tetiana. 30 years since the founding of the Scientific Society AHET of Ukraine

All-Ukrainian public organization “Scientific Society of Anatomists, Histologists, Embryologists and Topographic Anatomists of Ukraine” (SS AHET of Ukraine) consists of scientists who study the structure of the human and animal body at the macroscopic and microscopic levels in normal conditions and after the influence of external and internal factors using correction and without it. This is an organization that unites Ukrainian morphologists by their scientific interests to exchange experience, scientific achievements, and information; for training and education of young specialists; to provide assistance to morphologists and provide comprehensive support for their professional growth and development as scientists. One of the important missions of SS AHET is the popularization of purely Ukrainian science in Ukraine and abroad, therefore the Society of Ukrainian Morphologists is a member of international morphological organizations. SS AHET of Ukraine has its history, which it is proud of and researches, and its outstanding personalities, which it remembers and honors. The main governing body of the Society is the Congress, which is held at least once every five years. In the period between congresses, the work of the Society is managed by the presidium headed by the elected president, the main document is the statute, the members of the Society have certificates. SS AHET consists of scientists who study the human body, adapting the results of experimental studies conducted on animals to its structures; and from morphologists who study the structure of animals. Despite the diverse interests and long distances between the members of the Society, they are united by a love of science, a desire to work and research, an interest in their work and the work of their fellow scientists, and a respectful and caring attitude towards Ukraine, which motivates development in accordance with its needs. This year, SS AHET of Ukraine celebrates its small anniversary, it turns 30 years old. It may be a short term for the company, but the volume of achievements is very large and indicates the presentability of SS AHET as a

powerful source of intellectual scientific property of the State of Ukraine. The prospects and significance of the Society of Ukrainian Morphologists are evidenced by the reports and results of scientific research presented at the conferences and congresses of the SS AHET during its 30 years of existence. Despite the difficult situation in Ukraine, associated with the invasion of its territory by a terrorist state, morphological scientists continue their activities, supporting each other, actively participating in helping the armed forces of Ukraine, victims and members of society who have joined the ranks of the Armed Forces of Ukraine.

Key words: scientific society, charter, president, morphologist, Congress.

У жовтні 1994 року в м. Івано-Франківськ відбувся I Національний конгрес НТ АГЕТ України. Головував на Конгресі I заступник міністра охорони здоров'я України В. Г. Передерій, його заступниками були: академік АПН України К. І. Кульчицький, ректор Івано-Франківського медичного інституту професор Є. М. Нейко і завідувач Івано-Франківського обласного відділу охорони здоров'я. Це не була подія одного товариства, міста або одного навчального закладу. То була подія всеукраїнського масштабу, оскільки саме в цей час було створене Наукове товариство морфологів незалежної України. Отже, у жовтні 2024 року Науковому товариству анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України виповнюється 30 років!

НТ АГЕТ України виникло на базі Наукового товариства АГЕ УРСР у складі Всесоюзного товариства АГЕ СРСР. У 1964 році у Львові відбулася конференція морфологів, на якій окремі регіональні осередки об'єдналися у Наукове товариство АГЕ УРСР під головуванням академіка АНУРСР Володимира Григоровича Касьяненка. У 1972 році, будучи тяжко хворим, академік В. Г. Касьяненко на черговому пленумі передав обов'язки голови Українського республіканського товариства АГЕ професору Костянтину Івановичу Кульчицькому. З моменту створення Республіканського товариства АГЕ розклад наукових подій і зустрічей українських морфологів набув самостійності, а відлік з'їздів було розпочато наново.

На I Українському з'їзді анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів, який відбувся у Вінниці 10–12 вересня 1980 року на базі Вінницького медичного інституту імені М. І. Пирогова було прийнято рішення доповнити назву товариства, додавши топографоанатомів. Головою Республіканського товариства АГЕТ було обрано професора К. І. Кульчицького.

11–13 вересня 1985 р. в м. Полтава був проведений II з'їзд анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів УРСР. Голова товариства професор К. І. Кульчицький робив звітну доповідь про досягнення товариства за підзвітний період. Слід відмітити, що з 1980 по 1984 рік кількість членів товариства зросла з 760 до 863 чол.

Останній III з'їзд анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів УРСР було проведено в 1990 році в м. Чернівці. На ньому головою товариства знов було обрано професора К. І. Кульчицького [1].

Члени товариства на чолі з професором К. І. Кульчицьким всіляко ініціювали і сприяли уніфікації і виокремленню Республіканського товариства АГЕТ як українського незалежного наукового товариства із власними міжнародними зв'язками, науковими досягненнями й документальною базою. I Національний конгрес НТ АГЕТ України проводився в Україні після здобуття нею незалежності. На I Національному конгресі анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів 8 жовтня 1994 р. було прийнято статут Всеукраїнської громадської організації «НТ АГЕТ України» (рис. 1), обрано правління в кількості 16 чоловік, серед яких на засіданні правління були обрані президент, науковий секретар і скарбник. Одночасно I президентом НТ АГЕТ України було обрано академіка АПН України, заслуженого діяча науки України, лауреата Державної премії України, лауреата премії Академії наук України імені О. О. Богомольця, кавалера ордена України «За заслуги» професора К. І. Кульчицького. У першій промові як президент НТ АГЕТ України Костянтин Іванович сказав таке: «Шановні делегати! Шановні гості Конгресу! Моє хвилювання цілком слушне, бо морфологічна громадськість, наше товариство анатомів, гістологів, ембріологів, топографоанатомів, спортивної та еволюційної, ветеринарної анатомії проводить свій перший Національний конгрес морфологів Української держави, нашої незалежної України!» [2].

Вагоме значення професора К. І. Кульчицького у становленні і ствердженні НТ АГЕТ України як національного морфологічного наукового товариства, той об'єм роботи, та маса зусиль, яка була докладена до цього процесу, здійснює хвилю поваги і вдячності до цієї людини в сучасних українських морфологів. На жаль, Костянтин Іванович не дожив до наступного конгресу, а його обов'язки тимчасово виконував професор І. І. Бобрик.

II Національний конгрес НТ АГЕТ України відбувся 16–18 вересня 1998 р. в Луганську на

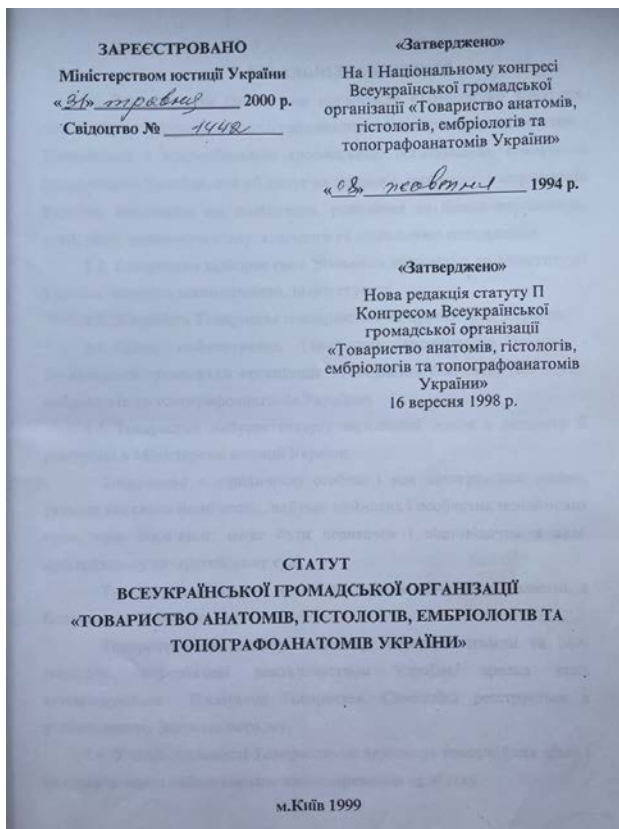

Рис. 1. Статут НТ АГЕТ України в II редакції

базі Луганського державного медичного університету. Згідно зі статутом було проведено засідання правління із внесенням доповнень до статуту й обранням нового президента. II прези-

дентом НТ АГЕТ України став Володимир Георгійович Ковешніков – український вчений анатом, доктор медичних наук, професор, кавалер ордена «За заслуги» III ступеня, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України, почесний громадянин м. Луганськ, ректор Луганського державного медичного університету, завідувач кафедри анатомії. За час президентства В. Г. Ковешнікова зросла кількість осередків наукового товариства. До його лав активно залучалися нові члени. Велике значення приділялося залученню до товариства наукової молоді, про що свідчить звітність за той період. У 2000 р. НТ АГЕТ було включено до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, що є великою заслугою професора В. Г. Ковешнікова і вченого секретаря професора Ю. М. Вовка.

III Національний конгрес НТ АГЕТ України відбувся в Києві у 2002 році. II президент, професор В. Г. Ковешніков виступив зі звітною доповіддю, охарактеризувавши роботу президії, правління товариства та кожної з морфологічних шкіл України за звітній період. На засіданні правління було прийнято нову редакцію статуту НТ АГЕТ України й обрано III президента, яким став член-кореспондент НАМН України, професор Ю. Б. Чайковський, завідувач кафедри гістології та ембріології НМУ імені О. О. Богомольця. Президентство професора Ю. Б. Чайковського пережило 5 конгресів, на яких він одноостайно

Пам'ятна фотографія учасників VI національного конгресу АГЕТ України.

Рис. 2. Делегати VI Національного конгресу НТ АГЕТ України в м. Запоріжжя у 1915 році

Рис. 3. Делегати VII Національного конгресу НТ АГЕТ України в м. Одеса в 1919 році

обирався наступним президентом. Його перебування на посту президента НТ АГЕТ України охоплює 20 років. IV Національний конгрес НТ АГЕТ України проходив в Алушті у 2006 році, V – у Вінниці у 2010 році, VI – у м. Запоріжжя в 2015 році (рис. 2) [3], VII – у м. Одеса у 2019 році (рис. 3) [4].

За цей час Наукове товариство розвивалось і змінювалось згідно з вимогами часу. У нього з'явився власний сайт, власна Viber-група, була розроблена низка нагород для видатних членів товариства (рис. 4), відбувалося преміювання молодих членів за наукові досягнення. НТ АГЕТ України стало членом міжнародних організацій морфологів: IFAA (International Federation of Associations of Anatomists – Міжнародної федерації товариств анатомів) і EFEM (European Federation for Experimental Morphology – Європейського товариства експериментальної морфології).

На жаль, військові дії, розпочаті країною-агресором проти нашої держави, завадили провести запланований VIII конгрес НТ АГЕТ в м. Львові у 2023 році. На превеликий жаль, від нас пішов III президент, член-кореспондент НАМН України, завідувач кафедри гістології та ембріології НМУ імені О. О. Богомольця, професор Чайковський Юрій Богданович. На цей момент обов'язки президента НТ АГЕТ виконує професор Аппель-

Рис. 4. Нагороди НТ АГЕТ України

ханс Олена Леонідівна, завідувач кафедри анатомії людини Одеського національного медичного університету. Попри складну ситуацію в Україні і світі, попри велику втрату, попри економічні складнощі, наше товариство існує, розвивається, бере участь у боротьбі з окупантом, підтримує науковців у їх професійному зростанні та шанує свою історію. І кожен член товариства пишається тим, що є причетним до формування цієї історії. 30 років НТ АГЕТ України – це масштабна подія для морфологів. Слава Україні!

Список літератури:

1. Chaikovsky Yu.B., Raskaliei V.B., Raskaliei T.Ya., Pivtorak V.I., Shepitko V.I. History of the creation of the scientific society of anatomists, histologists, embryologists and topographic anatomists of Ukraine. *World of medicine and biology*. 2022; 4 (82): 256–9.
2. Аппельханс О. Л., Раскалей В. Б., Яременко Л. М., Півторак В. І., Попадинець О. Г., Шепітько В. І. та ін. З історії конгресів Всеукраїнської громадської організації «Наукове товариство анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України». *Archive of Clinical Medicine*. 2024; 29 (2): 89–95.
3. Актуальні питання анатомії, гістології, ембріології та топографічної анатомії: тези доповідей VI конгресу анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України, м. Запоріжжя, 16–18 вересня 2015 р. 119 с.
4. VII конгрес Наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України: програма VII конгресу НТ АГЕТ України, Одеський національний медичний Університет, м. Одеса, 2–4 жовтня 2019 р. 37 с.

References:

1. Chaikovsky, Yu.B., Raskaliei V.B., Raskaliei T.Ya., Pivtorak V.I., Shepitko V.I. (2022). History of the creation of the scientific society of anatomists, histologists, embryologists and topographic anatomists of Ukraine. *World of medicine and biology*. № 4 (82). P. 256–9.
2. Appalkhans, O.L., Raskalyey, V.B., Yaremenko, L.M., Pivtorak, V.I., Popadynets, O.H., Shepitko, V.I., et al. (2024). Z istoriyi konhresiv Vseukrayinskoyi hromadskoyi orhanizatsiyi “Naukove tovarystvo anatomiv, histolohiv, embriolohiv ta topohrafoanatomiv Ukrayiny” [From the history of congresses of the All-Ukrainian public organization “Scientific Society of Anatomists, Histologists, Embryologists and Topographic Anatomists of Ukraine”]. *Archive of Clinical Medicine*. № 29 (2). P. 89–95 [in Ukrainian].
3. Aktualni pytannya anatomiyi, histolohiyi, embriolohiyi ta topohrafichnoyi anatomiyi: tezy dopovidey VI konhresu anatomiv, histolohiv, embriolohiv ta topohrafoanatomiv Ukrayiny) [Actual issues of anatomy, histology, embryology and topographical anatomy: theses of reports of the VI Congress of anatomists, histologists, embryologists and topographic anatomists of Ukraine]. *Zaporizhzhya*, 16–18 veresnya 2015. 119 p. [in Ukrainian].
4. VII Konhres Naukovoho tovarystva anatomiv, histolohiv, embriolohiv ta topohrafoanatomiv Ukrayiny: Prohrama VII Konhresu NT AHET Ukrayiny, Odeskyy natsionalnyy medychnyy Universytet [VII Congress of the Scientific Society of Anatomists, Histologists, Embryologists and Topographic Anatomists of Ukraine: Program of the VII Congress of NT AGET of Ukraine, Odesa National Medical University]. *Odesa*, 2–4 zhovtnya 2019. 37 p. [in Ukrainian].